

**Biblioteka
LingVariów**

Tom 30

Maciej Rak

**Jan Karłowicz
w świetle
materiałów archiwalnych**

**Dialektologia, etnolingwistyka
i lituanistyka**

Uniwersytet Jagielloński
Wydział Polonistyki

JAN KARŁOWICZ
W ŚWIEŹLE MATERIAŁÓW ARCHIWALNYCH
DIALEKTOLOGIA, ETNOLINGWISTYKA
I LITUANISTYKA

Biblioteka „LingVariów”

T. 30

**Redaktor naukowy serii
Maciej Rak**

Maciej Rak

JAN KARŁOWICZ

W ŚWIECIE MATERIAŁÓW ARCHIWALNYCH

DIALEKTOLOGIA, ETNOLINGWISTYKA

I LITUANISTYKA

Z prac Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego

Biblioteka „LingVariów” T. 30

Maciej Rak

JAN KARŁOWICZ

W ŚWIECIE MATERIAŁÓW ARCHIWALNYCH

DIALEKTOLOGIA, ETNOLINGWISTYKA

I LITUANISTYKA

**Księgarnia Akademicka
Kraków 2021**

Recenzenci
dr Rolandas Kregždys
prof. dr hab. Jerzy Reichan
prof. dr hab. Swietłana M. Tołstojowa

Redakcja
Justyna Wójcik

Skład i łamanie
Małgorzata Manterys-Rachwał

Okładka
Paweł Sepielak

Publikacja dotowana
przez Wydział Polonistyki UJ

ISBN 978-83-8138-419-3 (druk)
ISBN 978-83-8138-420-9 (on-line, pdf)
<https://doi.org/10.12797/9788381384209>

© Wydział Polonistyki UJ oraz Maciej Rak

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel./faks: 12 431-27-43, 12 421-13-87
e-mail: publishing@akademicka.pl
Księgarnia internetowa: <https://akademicka.com.pl>

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	7
1. Cel i zakres opracowania	9
2. Podstawa materiałowa	11
3. Tło historyczno-społeczne działalności naukowej Jana Karłowicza	15
4. Niektóre terminy	18
5. Kompozycja opracowania	21
<i>Słownik gwar polskich</i> oceniony na nowo	23
1. Historia powstania i druku <i>Słownika gwar polskich</i>	23
2. Kartoteka a wydrukowany <i>Słownik gwar polskich</i> – zamiar a ostateczna realizacja	40
3. Wkład Jana Łosia do <i>Słownika gwar polskich</i>	46
4. Recenzja <i>Słownika gwar polskich</i> przygotowana przez Kazimierza Nitscha czytana na nowo	50
„Pierwsze narodziny” etnolingwistyki – <i>Słownik mitologii polskiej</i> Jana Karłowicza	73
1. Inspiracje – od Zoriana Dołęgi-Chodakowskiego do Edwarda Burnetta Tylora	73
2. Historia powstania <i>Słownika mitologii polskiej</i>	81
3. Próba rekonstrukcji <i>Słownika mitologii polskiej</i>	85
4. <i>Słownik mitologii polskiej</i> a współczesna etnolingwistyka i słowniki etnolingwistyczne	135
5. Co dalej?	144
<i>Słowniczek mitologii litewskiej</i> , czyli Jan Karłowicz jako Litwin z urodzenia	147
1. Litwin z urodzenia	147
2. Inspiracje – od pieśni gminnej po krytykę książki Edmunda Veckenstedta	152
3. Historia powstania <i>Słowniczka mitologii litewskiej</i>	155
4. Próba rekonstrukcji <i>Słowniczka mitologii litewskiej</i>	157
5. Co dalej?	177
Podsumowanie	179
Aneks	183

Literatura	215
<i>Jan Karłowicz in the Light of Archival Materials – Dialectology, Ethnolinguistics and the Study of Lithuanian Language and Culture. Summary</i>	239
<i>Ян Карлович в свете архивных материалов – диалектология, этнолингвистика и литуанистика. Резюме</i>	241
<i>Janas Karłowiczius archyvinės medžiagos perspektyvoje – dialektologija, etnolingvistika ir lituanistika. Santrauka</i>	243
Indeks osób	245
Indeks nazw geograficznych	259

Znajomość dziejów uprawianej przez siebie dyscypliny nauki nie jest dla uczonego żadnym luksusem, lecz kwestią elementarnego przygotowania teoretycznego [...]. Cokolwiek chce on głosić, będzie nieuchronnie pozostawał na gruncie jakiegoś dziedzictwa. Jeśli niczego o nim nie wie, jest zwyczajnym ignorantem.

(Szacki 1981/2003: 14)

WPROWADZENIE

Olga Gajkova i Stanisław Urbańczyk w biogramie Jana Karłowicza umieszczonym w *Polskim słowniku biograficznym* (PSB XII: 53–57) wymienili trzy dziedziny, w których miał on największe dokonania: etnografia, językoznawstwo i muzykologia. Marian Massonius (1903) zwrócił uwagę na jeszcze inny aspekt jego działalności – folklorystykę: „W zakresie językoznawstwa był Karłowicz jednym z niewielu, w zakresie etnografii jednym z bardzo niewielu, [a] w zakresie folkloru – jedynym” (s. 406).

Z kolei w książce *Życie i prace Jana Karłowicza (1836–1903)* (Życie i prace) szczegółowo omówiono publikacje i aktywności redaktora „Wisły” w dziedzinie:

- 1) historii dziejów (Korzon 1904) – Karłowicz studiował historię na Cesarskim Uniwersytecie Moskiewskim (1853–1857), w paryskim Collège de France (1857/1858), na Uniwersytecie Ruprechta i Karola w Heidelbergu (jeden semestr roku 1858/1859) i na Uniwersytecie Fryderyka Wilhelma w Berlinie, gdzie doktoryzował się w 1866 r. na podstawie pracy z mediewistyki *Quaestiones ex historia polonica saeculi XI. I. De Boleslai Primi bello Kijoviensi* (polski przekład – *Wyprawa kijowska Bolesława Wielkiego* (Karłowicz 1872)).
- 2) językoznawstwa (Brückner 1904a; Kryński 1904), w tym dialektologii (Łoś 1904), lituanistyki (Baudouin de Courtenay 1876/1904) i etymologii (Baudouin de Courtenay 1904a) – Karłowicz studiował językoznawstwo równoległe z historią w Moskwie (być może zetknął się z Fiodorem I. Busłajewem), a później także w Heidelbergu (m.in. u Adolfa Holtzmanna).
- 3) ludoznawstwa (Łopaciński 1904a) – tu był w zasadzie samoukiem, jednak bardzo cenionym. W 2. numerze „Ludu” z 1896 r. po karcie tytułowej została

umieszczona strona z dedykacją o następującej treści: „Janowi Karłowiczowi, jednemu ze swych założycieli, pierwszemu swemu członkowi honorowemu, pierwszemu swemu członkowi założycielowi w dowód uznania dwudziesto-pięcioletniej pracy na polu ludoznawstwa polskiego ofiaruje rocznik drugi *Towarzystwo Ludoznawcze we Lwowie*”.

- 4) muzyki (Starczewski 1904)¹ – w roku akademickim 1859/1860 w konserwatorium muzycznym w Brukseli Karłowicz doskonalił się w zakresie gry na wiolonczeli u Adriena-François Servais’go, później też koncertował w Wilnie, Pskowie, Warszawie i Częstochowie. Wykształcenie muzykologiczne okazało się szczególnie ważne podczas badań terenowych nad folklorem pieśniowym. Warto w tym miejscu dodać, że muzykę studiował także Oskar Kolberg.
- 5) krytyki literackiej (Łopaciński 1904b).
- 6) pedagogiki (Łopaciński 1904c).
- 7) filozofii (Massonius 1904).
- 8) publicystyki (Włodek 1904).

Autorzy tego najdokładniejszego z opracowań dotyczących działalności naukowej J. Karłowicza skupiali się na jego wydrukowanych pracach. Nie ma tam właściwie mowy o archiwaliach (poza fragmentami listów do Karola Appla, Adolfa Černego, Michała Federowskiego, Henri Gaidoza, Friedricha S. Kraussa, Hieronima Łopacińskiego, Erazma Majewskiego, Mykoły Sumcowa, Lucjana Uziębły i Čenka Zíbrta), gdyż w roku publikacji tej książki (1904) rękopisy były intensywnie wyzyskiwane, wydawano przecież z kartotek kolejne tomy słowników – „trzech piramid” (*Słownika języka polskiego* (SW), *Słownika gwar polskich* (SKarł) i *Słownika wyrazów obcego a mniej jasnego pochodzenia używanych w języku polskim* (SWOKarł)²), które – oddając głos Karłowiczowi – „pełżyły jak raki” (Appel 1904: 62).

Podobnie podczas sesji zorganizowanej 13 I 1979 r. przez Instytut Języka Polskiego Uniwersytetu Warszawskiego, Zakład Językoznawstwa Instytutu Języka Polskiego PAN i Towarzystwo Kultury Języka w 75. rocznicę śmierci Karłowicza skupiono się na tym, co pozostawił w druku (por. Cienkowski 1979; Kepełuś 1979; Kutrzeba-Pojnarowa 1979; Pankowski 1979; Perzowa 1979). Także inni – m.in. Stanisław Szober (1928), Olga Gajkova (1959), Elżbieta Koniusz (2001, 2005b),

¹ Sto lat później dorobek muzyczny Karłowicza na podstawie wileńskich materiałów archiwalnych omówiła Agata Wągiel (2005).

² Jak wynika z listu Mieczysława Karłowicza do Hieronima Łopacińskiego z 1 X 1903 r. (sygn. Bibl. Nauk. PAU i PAN, Rkps 2270), planowano, by druk tego słownika ukończył Aleksander Brückner (posłano nawet do niego kartotekę SWOKarł). Jak wiadomo, Brückner nie przyjął tej propozycji, lecz przygotował własny *Słownik etymologiczny języka polskiego* (SEBr). Pewien udział w powstawaniu SWOKarł miał również Jan Baudouin de Courtenay (por. Rak 2020).

Joanna Okoniowa (2003, 2012, 2013), Magdalena Majdak (2008) i Halina Karaś (2011: 93–105, 2015) – ujmowali jego opublikowany dorobek. Tak zresztą jest w wypadku oceny osiągnięć zdecydowanej większości językoznawców. Sięganie do archiwów, aby sprawiedliwiej ująć czyjeś dokonania, jest praktykowane przede wszystkim przez historyków dziejów. Na wkład badacza do lingwistyki patrzemy niemal zawsze przez pryzmat jego publikacji, dzięki którym może on oddziaływać na następne pokolenia. Poza tym nie wszyscy mieli to szczęście, by pozostawić po sobie bogate zbiory archiwalne i wierne grono uczniów, którzy – jak w wypadku słuchaczy wykładów Ferdinanda de Saussure’a – zajęliby się popularyzowaniem spuścizny naukowej mistrza.

1. Cel i zakres opracowania

Celem niniejszej książki jest włączenie w obieg naukowy brulionowych, niedokończonych *de facto* prac J. Karłowicza z zakresu etnolingwistyki i lituanistyki, przechowywanych w Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie (AN PAN i PAU)³, oraz ponowne przyjrzenie się *Słownikowi gwar polskich*, którego kartoteka też znajduje się w tym archiwum. Poza różnymi materiałami dotyczącymi życia i twórczości badacza jako kontekst, a czasem też jako dopełnienie zaprezentowanych tu rozważań potraktowano jego korespondencję zarówno wydaną drukiem, jak i przechowywaną w rękopisach w: AN PAN i PAU, Bibliotece Naukowej PAU i PAN w Krakowie, Archiwum Muzeum Etnograficznego im. Seweryna Udzieli w Krakowie oraz w Oddziale Zbiorów Specjalnych Biblioteki Jagiellońskiej.

Tak postawione cel i zakres wymagają z jednej strony pewnego uściślenia, a z drugiej – wskazują, czego w książce czytelnik nie znajdzie. Jeśli idzie o pierwszą kwestię, to można odnieść błędne wrażenie, że monografia dotyczy archiwistyki. Ze względu na przyjętą metodologię mamy tu jednak do czynienia z opracowaniem mieszczącym się w obrębie historii nauki, które może być uzupełnieniem nie tylko prac dotyczących Karłowicza, ale też szerzej – polskiego językoznawstwa (np. Urbańczyk 1993; Heinz 1978), etnologii (np. Jasiewicz 2011) i folklorystyki (np. Kapełuś, Krzyżanowski 1970, 1982; Kapełuś 1982a). Zdaję sobie sprawę z tego, że operując na spuściznie naukowej Karłowicza, nie mogę jej zawłaszczyć tylko do lingwistyki, ponieważ materiał archiwalny, który stanowi podstawę niniejszej książki, pochodzi z czasów, gdy podział na znane nam współcześnie

³ Można zadać pytanie: dlaczego w tej książce nie zostały omówione także wileńskie archiwalia Karłowicza? Obecnie są one systematycznie opracowywane przez Krystynę Rutkowską i jej współpracowników. Nieetyczne naukowo byłoby więc wchodzenie w drogę badaczom z Wilna.

dziedziny nie był jeszcze wyrazisty, a parametry ważne dla wyznaczenia granic poszczególnych nauk, czyli: instytucje, ludzie, cele, czynności, metody i wytwory (Zamecki 1988: 129), w dużej mierze się zazębiały⁴.

Jeśli idzie o drugą kwestię (czyli czego w książce nie ma), to skupienie się na materiałach archiwalnych precyzuje, że nie znajdziemy tu charakterystyki całego dorobku naukowego J. Karłowicza. Wydane prace tego badacza były już bowiem wielokrotnie analizowane, oceniane, krytykowane... Weźmy dla przykładu „trzy piramidy”, działalność redakcyjną w „Wiśle” i publikacje z zakresu folklorystyki.

SW, jego koncepcja, realizacja, a także recepcja doczekały się szczegółowego omówienia w monografii M. Majdak (2008), która zgromadziła i twórczo wykorzystała bardzo bogatą bibliografię dotyczącą tego słownika. W książce *Polska leksykografia gwarowa* dużo miejsca SKarł poświęciła H. Karaś (2011). Z kolei E. Koniusz (2001) scharakteryzowała leksykę pochodzącą z historycznej Litwy umieszczoną w tym słowniku. Znacznie mniej prac dotyczy SWOKarł (Koniusz 2005c; Rutkowska, Praškevič 2016), którego kartoteka jest przechowywana w Wilnie (Karaś 2014). Jest to słownik nieukończony i jednocześnie najmniej znany. W związku z tym mniej czytani językoznawcy żyją w przekonaniu, że autorem pierwszego słownika etymologicznego polszczyzny był Aleksander Brückner (SEBr).

Co prawda, miesięcznik „Wisła” nie doczekał się opracowania w postaci osobnej monografii, jednak taką rolę odgrywa bardzo dokładne jego omówienie autorstwa Heleny Kapeluś (1982b), obejmujące siedemdziesiąt trzy strony (przypomnę, że według *Encyklopedii wiedzy o książce* (Birkenmajer, Kocowski, Trzynadłowski 1971) książka to „wydawnictwo zwarte o objętości powyżej 64 stron” (s. 1260)), umieszczone w *Dziejach folklorystyki polskiej 1864–1918* (Kapeluś, Krzyżanowski 1982). W tym obszernym rozdziale znalazły się informacje o dziejach czasopisma (s. 264–275), jego zawartości (s. 275–303) i współpracownikach (s. 304–337). Skromniejsze uwagi o „Wiśle” sformułowała Krystyna Rutkowska (2012a).

Dokonania Karłowicza w zakresie folklorystyki omówił H. Łopaciński (1904a). H. Kapeluś (1979, 1982b) ten aspekt działalności redaktora „Wisły” rozszerzyła o ocenę (czasem krytyczną) jego publikacji na tle prądów europejskich. Kolejne omawianie folklorystycznego dorobku Karłowicza, zwłaszcza przez kogoś, kto nie jest folklorystą (napisałem tę książkę z perspektywy językoznawczej, w której czuję się w miarę pewnie), mogłoby przynieść więcej szkody niż pożytku.

⁴ Dla przykładu Izydor Kopernicki, z wykształcenia lekarz, publikował prace z zakresu antropologii fizycznej, etnografii, dialektologii polskiej i cyganologii (por. Karłowicz 1892a).

Biblioteka „LingVariów”

- t. 1: *Listy Jana Baudouina de Courtenay do Henryka Ułaszyna z lat 1898–1929*, oprac. M. Skarżyński i M. Smoczyńska, Kraków 2007.
- t. 2: *W kręgu języka. Materiały konferencji „Słowotwórstwo – słownictwo – polszczyzna kresowa” poświęconej pamięci Profesor Zofii Kurzowej*. Kraków 16–17 maja 2008 r., pod red. M. Skarżyńskiego i M. Szpiczakowskiej, Kraków 2009.
- t. 3: *Język z różnych stron widziany. Materiały ogólnopolskiej doktorancko-studenckiej konferencji naukowej „Z zagadnień metodologii badań językoznawczych”*. Kraków 10–11 marca 2008 r., pod red. M. Skarżyńskiego i A. Czelakowskiej, Kraków 2009.
- t. 4: J. Godyń, *Studia historycznojęzykowe, edytorskie, kulturalnojęzykowe*, Kraków 2009.
- t. 5: *Polszczyzna mówiona ogólna i regionalna. Materiały ogólnopolskiej konferencji naukowej*, Kraków, 25–26 września 2008 r., pod red. B. Dunaja i M. Raka, Kraków 2009.
- t. 6: A. Czelakowska, *Opisy fleksyjne w gramatykach polskich lat 1817–1939*, Kraków 2010.
- t. 7: H. Ułaszyn, *Z Kopiowatej na katedry uniwersyteckie. Wspomnienia*. Z rękopisu opracował, opatrzył przypisami i wydał M. Skarżyński, Kraków 2010.
- t. 8: A. Czelakowska, M. Skarżyński, *Materiały do dziejów polskiego językoznawstwa. Listy Jana Baudouina de Courtenay, Jana Łosia, Kazimierza Nitscha, Jana Rozwadowskiego, Henryka Ułaszyna*, Kraków 2011.
- t. 9: *Symbolae grammaticae in honorem Boguslai Dunaj*, pod red. R. Przybylskiej, J. Kąsia i K. Sikory, Kraków 2010.
- t. 10: *Silva rerum philologicarum. Studia ofiarowane Profesor Marii Strycharskiej-Brzezynie z okazji Jej jubileuszu*, pod red. J.S. Gruchały i H. Kurek, Kraków 2010.
- t. 11: M. Rak, *Materiały etnograficzne z Podhala Ignacego Moczydłowskiego*, Kraków 2011.
- t. 12: T. Kurdyła, *Funkcje formantów rzeczownikowych w polszczyźnie ludowej (na przykładzie trzech wsi podkarpackich)*, Kraków 2011.
- t. 13: W. Cockiewicz, *Metaforyka Leśmiana (Analiza lingwistyczna)*, Kraków 2011.
- t. 14: *Badania historycznojęzykowe. Stan, metodologia, perspektywy*, pod red. B. Dunaja i M. Raka, Kraków 2011.
- t. 15: *Języki słowiańskie w ujęciu socjolingwistycznym. Prace przygotowane na XV Międzynarodowy Kongres Sławistów, Mińsk 2013*, pod red. H. Kurek, Kraków 2013.
- t. 16: K. Tutak, *O dedykacjach w drukach polskich XVI i XVII w. (grafia i interpunkcja)*, Kraków 2013.
- t. 17: *Badania dialektologiczne. Stan, perspektywy, metodologia*, pod red. M. Raka i K. Sikory, Kraków 2014.
- t. 18: M. Sagan-Bielawa, *Dziedzictwo pozaborowe. Społeczna świadomość językowa Polaków w Drugiej Rzeczypospolitej*, Kraków 2014.
- t. 19: M. Rak, *Kulturemy podhalańskie*, Kraków 2015.
- t. 20: A. Sieradzka-Mruk, *„Radość i nadzieja, smutek i trwoga” w nabożeństwie drogi krzyżowej. Wybrane aspekty ewolucji dyskursu religijnego w XX wieku na przykładzie leksyki dotyczącej uczuć*, Kraków 2016.

- t. 21: *Materiały do dziejów polskiego językoznawstwa. II: Jan Baudouin de Courtenay, Teksty mniej znane*, Wybór, przekład i opracowanie M. Skarżyński, Kraków 2016.
- t. 22: M. Rak, *Materiały do etnografii Podhala*, Kraków 2016.
- t. 23: *Słowiańska frazeologia gwarowa*, pod red. M. Raka i K. Sikory, Kraków 2016.
- t. 24: M. Karaś, *Ze studiów leksykologicznych i onomastycznych*. Wybór i opracowanie J. Reichan i M. Rak, Kraków 2017.
- t. 25: M. Rak, *Materiały do dziejów polskiej dialektologii i etnologii. Listy Cezarii Baudouin de Courtenay-Ehrenkreutz-Jędrzejewiczowej, Adama Fischera, Antoniego Kaliny, Izydora Kopernickiego, Kazimierza Nitscha, Seweryna Udzieli, Juliusza Zborowskiego*, Kraków 2018.
- t. 26: M. Skarżyński i E. Smułkowa (oprac., wstęp i przypisy), *Materiały do dziejów polskiego językoznawstwa III. Korespondencja Kazimierza Nitscha i Antoniny Obrębskiej-Jabłońskiej 1925–1958*, Kraków 2018.
- t. 27: J. Labocha, *Składnia żądania we współczesnej polszczyźnie mówionej*, Kraków 2019.
- t. 28: *Słowiańska frazeologia gwarowa II*, pod red. M. Raka i V.M. Mokienki, Kraków 2020.
- t. 29: K. Sikora, *Życzenie w gwarze i kulturze wsi*, Kraków 2020.
- t. 30: M. Rak, *Jan Karłowicz w świetle materiałów archiwalnych. Dialektologia, etnolingwistyka i lituanistyka*, Kraków 2021.

Biblioteka „LingVariów”. „Seria Glottodydaktyka”

- t. 1: *Programy nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1 – C2*. Praca zbiorowa pod red. I. Janowskiej, E. Lipińskiej, A. Rabiej, A. Seretny i P. Turka, Kraków 2011; wyd. 2. poprawione, Kraków 2016.
- t. 2: T. Czerkies, *Tekst literacki w nauczaniu języka polskiego jako obcego (z elementami pedagogiki dyskursywnej)*, Kraków 2012.
- t. 3: B. Ligara, W. Szupelak, *Lingwistyka i glottodydaktyka języków specjalistycznych na przykładzie języka biznesu. Podejście porównawcze*, Kraków 2012.
- t. 4: A. Prizel-Kania, *Rozwijanie sprawności rozumienia ze słuchu w języku polskim jako obcym*, Kraków 2013.
- t. 5: E. Lipińska, A. Seretny, *Integrowanie kompetencji lingwistycznych w glottodydaktyce. Na przykładzie nauczania języka polskiego jako obcego/drugiego. Poradnik metodyczny z ćwiczeniami*, Kraków 2013.
- t. 6: P.E. Gębał, *Modele kształcenia nauczycieli języków obcych w Polsce w Niemczech. W stronę glottodydaktyki porównawczej*, Kraków 2013.
- t. 7: P.E. Gębał, *Krakowska szkoła glottodydaktyki porównawczej na tle rozwoju glottodydaktyki ogólnej i polonistycznej*, Kraków 2014.
- t. 8: A. Seretny, *Słownictwo w dydaktyce języka. Świat słów na przykładzie języka polskiego jako obcego*, Kraków 2015.
- t. 9: D. Gałyga, *Skuteczność nauczania cudzoziemców języka polskiego jako obcego na przykładzie działalności Instytutu Polonijnego Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1996–2004*, Kraków 2015.

- t. 10: *Umiejętność rozumienia i tworzenia tekstów w świetle Standardów wymagań egzaminacyjnych oraz Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego. Monografia zbiorowa* pod red. E. Lipińskiej i A. Seretny, Kraków 2015.
- t. 11: M. Stawicka, *W poszukiwaniu nowej równowagi w nauczaniu języków obcych w szkole wyższej na przykładzie projektu edukacyjnego English++*, Kraków 2015.
- t. 12: *Tłumaczenie dydaktyczne w nowoczesnym kształceniu językowym. Monografia zbiorowa* pod red. E. Lipińskiej i A. Seretny, Kraków 2016.
- t. 13: *Język, literatura i kultura polska w świecie. Monografia zbiorowa* pod red. W. Miodunki i A. Seretny, Kraków 2016.
- t. 14: *Bilingwizm polsko-obcy dziś. Od teorii i metodologii badań do studiów przypadków. Monografia zbiorowa* pod red. R. Dębskiego i W. T. Miodunki, Kraków 2016.
- t. 15: *O lepsze jutro studiów polonistycznych w świecie. Glottodydaktyka polonistyczna dziś*, pod red. I. Janowskiej i P.E. Gębala, Kraków 2016.
- t. 16: W.T. Miodunka, *Glottodydaktyka polonistyczna. Pochodzenie – stan obecny – perspektywy*, Kraków 2016.

Sprzedaż prowadzi
WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel./faks: 12 431-27-43, 12 421-13-87
e-mail: publishing@akademicka.pl
Księgarnia internetowa: <https://akademicka.com.pl>

